

NIEPOŚLUSZEŃSTWO (173) *sb n*

nieposłuszeństwo (172), **nieposłuszejnstwo** (1) *ListRzeż.*

W pisowni łącznej (169), w rozłącznej (4).

Oba e oraz oba o jasne.

sg N nieposłuszeństwo (33). ◊ *G* nieposłuszeństwa (38). ◊ *D* nieposłuszeństwu (4). ◊ *A* nieposłuszeństwo (73). ◊ *I* nieposłuszeństwem (17) [*w tym zapis: -om (1); -em (2), -(e)m (15).* ◊ *L* nieposłuszeństwie (3). ◊ *pl N* nieposłuszeństwa (1). ◊ *A* nieposłuszeństwa (4).

Sł stp, Cn notuje, Linde bez cytatu.

*Niewypełnianie rozkazów, niestosowanie się do nakazów; inoboedientia Vulg, PolAnt, JanStat, Cn; contumacia Mymer¹, Cn; rebellio Mącz; imparentia Cn (173) : PatKaz II 25 [2 r.], 33, 33v; Mymer¹ 12; WróbŻółt aa3; Grzeffą rodzicy gdi famy daią przicinę gniewu/ albo nie poślufzeństwa dziatkam fwoym/ fwemy zlemy obyczaymy/ albo gdi ie zle w fwowolnoſcy wychowywaią. SeklKat H3; KromRozm I D2; KromRozm III H5; KArania Pozwánego zá rozmáithe niepoślufzeństwá ty fą w Práwie opifáne. GroicPorz q, k2v; Ieiliby ktho mowił [...] áby tey wítawy chowanie/ było Świętokradztwom/ albo niepoślufzeństwom [!] (pod iedną olobą przymowác) tedy to ma być potzytano błędem KrowObr 204, 204v; Leop Esth 16/24; iż fię proſbam koſcioła Bożego przeciwić nie ſłufzálo/ y owłzemby nam niewdzięczność y niepoślufzeństwo łączno przyczytać možono BibRadz *4v; rofkazał krol klefzczeńcom fwoim/ áby przywiedli krolowá k niemu [...] Ktora niechćiała przyſć vporem fwoim. Rozgniewał fie krol/ fpytał ſiedmi mędrcom ktorzy przy nim byli/ co krolowa záſłufzyła o to niepoślufzeństwo. BielKron 114v; [powiedział cesarz] ktorzy będą poślufzni/ będę łáfkaw ná nie/ á ktorzy mi będą przeciwni/ będę ie karał z wrzędu fwego/ o niepoślufzeństwo BielKron 225v, 4, 38 marg, 63, 107, 155v (12); Mącz 24b; SienLek 1v; LeovPrzep A3v; GórnDworz L4 Ov; BiałKat 168v; RejZwierc 10; WujJud 146, 197 [2 r.]; CzechRozm 140; SkarJedn 207, 363 [2 r.]; á iáko dla pokárnu y niepoślufzeństwá ládám ieft z ráiu wyrzucony: ták záfie przez poft y poślufzeństwo/ wroćić fię kto chce/ do niego może. SkarŻyw 393; iáwnie grzech fwoy wyznawał [...] mowiąc: Iam rozumny będąc/ niepoślufzeństwo/ fwemu ſtárfzemu Romualdowi pokazał/ przetom od niemey beſtyey poślufzeństwá niemiał. SkarŻyw 572, 193 marg, 194, 261 marg [2 r.], 393, 408 (11); zádawfzy mu [książęciu kijowskiemu] winę niepoślufzeństwá/ iákoby fię miał wybijać z zwierzchnoſci Wielkiego Xięftwá Litewkfiego/ wypráwił fię z woýfkem do Kijowá StryjKron 497; CzechEp 294; NiemObr 19; ma opowiedzieć fáfiad przed Vrzędnikiem ná fáfiadá gdzieby nie robił: bo z tego roſćie niepoślufzeństwo y ſzkodá wielka GostGosp 28, 10; LatHar 115; pokármy z przyrodzenia fwego niepokaláią/ ále ráczey niepoślufzeństwo: kiedy człowiek co ie przeciw Bozkiemu ábo koſcielnemu zákazaniu. WujNT 64; Spiefzmyfz fię tedy ábyfmy wefzli do onego odpoczynienia: iżby kto w tenze przykłąd niedowiárfstwá (marg) ábo, niepoślufzeństwá. (-) nie wpadł. WujNT Hebr 4/11, s. 151, 2.Cor 10/6, s. 664, 778; Iż nie boią fie wiele ich zákazánia drógi do Słáfká rozmáitémi obyczáyami przeiezdzić [...] zły przykłąd niepoślufzeństwá pokázuiąc SarnStat 1237, 707; choć by kto wfzyftko z Koſciołem wierzył/ ále niepoślufzeństwem od iednoſci á zwiálfku iego fię oderwał y odłfzczepił/ iuż gdy iedno nie zbiera/ tedy rozprafza. PowodPr 41, 11; SkarKaz 121a; SkarKazSej 659b, 686b marg, 687a.*

nieposłuszeństwo czego (6): *GliczKsiąż* C5; *RejZwierc* 255v; A święty Ambroży tak: Grzech nic nie jest innego/ jedno przeląpienie Zakonu Bożego/ a nieposłuszeństwo Przykazania jego. *WujJud* 63v, 2v; też o nieposłuszeństwo Prawa y rozkazania świętego kościelnego [*de non parendo iuri et mandatis sanctae Ecclesiae JanStat* 245] wskazaniem sprawiedliwie będzie zaklęt *SarnStat* 898 [*idem*] 190.

nieposłuszeństwo ku komu (6): *SkarJedn* 277, 324; *SkarŻyw* 560; *WujNT* 51; Tak o wychowaniu dziełek Pan Bog prawa dał/ a irodze ie y na gardle karać o nieposłuszeństwo ku rodzicom rozkazał. *SkarKaz* 44b; iako Piotr s. nauczył/ aby każdy vrzędom/ krolowi/ y sprawcom iego podlegał/ aby fię ich mieczá bał/ aby o nieposłuszeństwo ku nim sumnienie miał. *SkarKazSej* 687a.

nieposłuszeństwo przeciw(ko) komu, czemu (4): Cefarz Cárogrocki [...] chciał sobie przyczyn szukać zaraz z o nym [!] Phociuszem/ ktoremiby nieposłuszeństwo swoje przeciw Itolicy Rzymkiej pokryć byli mogli. *SkarJedn* 217, 231; *SarnStat* 119, 220.

nieposłuszeństwo czyje [*w tym: G sb i pron* (28), *pron poss* (13), *ai poss* (4)] (45): bo przez nią [*Matkę Boską*] ludzkie plemię chcę zbawitz/ ij nieposłuszeństwa adamowe⁸⁰ zapamiętatz. *OpecŻyw* 7; *PatKaz II* 55; *LubPs* Y3v *marg*; *GroicPorz* q [2 r.], nn4v; Rychło po Ayocie Zydowie rozgniewáli Pana Bogá swoim nieposłuszeństwem/ przeto ie dał w moc nieprzyiacielom ich *BielKron* 49v, 230, 306; *LeovPrzep* D3v; *RejAp* 157v; Nieposłuszeństwo żony ma być karano. *RejPos* 43 *marg*, 40v, 43, 100, 103v, 127 (9); *RejZwierc* 256; *RejPosWstaw* 41v; *CzechRozm* 31; *SkarJedn* 154, 217, 231, 298, d8; *SkarŻyw* 167; *CzechEp* 221, 294; *ArtKanc* M5; Obowiązek Królów Polkich zfrony nieposłuszeństwa obywatelów, gdzieby sobie co pozwaláli vpornego, przeciwko Prawóm y wolnościóm czynić. *SarnStat* 162; *PowodPr* 43; *SkarKaz* 209b; *SkarKazSej* 691b. *Cf W przeciwstawieniu*.

W połączeniach szeregowych (7): *KromRozm I* B4; *CzechRozm* 104v; grzechy náfze/ mocy pogánstwu przyczynią [!]: niezgody/rozerwania/ odzczępieństwa Chrześciańskie y nieposłuszeństwo ku Chrystufowi/ który miłość nam ípełną rozkazuie/ Turkowi síły dodáią *SkarŻyw* 560; *ReszPrz* 35; Aby nieposłuszeństwo y rebellio, zuchwałtwa, y gwałty, wżeteczności, kradziezy, y fałsze iáwné pohánowané vrzędnie były. *SarnStat* 494; *SkarKazSej* 692a, 693a.

W przeciwstawieniu: »nieposłuszeństwo [czyje] ... posłuszeństwo« (9): *RejPos* [344]; Iako przez nieposłuszeństwo iednego człowieká/ wiele fie sftáło grzeźnych: tak też przez iednego posłuszeństwo/ sílá fie sftanie ísprawiedliwych [*per inoboedientiam unius hominis ... ita et per unius oboeditionem Vulg Rom* 5/19]. *WujJud* 95v; *BudNT Rom* 5/19; *CzechRozm* 59 [2 r.]; *CzechEp* 221; A iako przez iedno Adamowe nieposłuszeństwo wżyscyfmy zgrzeźyli/ y pomárli: tak przez posłuszeństwo iednego Chriřtufá/ z wiela grzechow bywamy víspráwiedliwieni ku żywotowi. *WujNT* 538, *Rom* 5/19, s. 530. [Wszystkie cytaty są przekładem tego samego tekstu *Rom* 5/19].

W charakterystycznych połączeniach: nieposłuszeństwo Adamowe (3), pierwszego człowieka Adama, jednego człowieka (6), (s)karane (2), się karze (2), ludu, obywatelów, poddanych (2), pozwanego (3); karanie nieposłuszeństwa, kaźń (2), pomsta, przykład (3), wina; dla nieposłuszeństwa pokarać, strącony, wyrzucon (2), zginąć; do nieposłuszeństwa nakłonić, przykład; ganić nieposłuszeństwo, wyrządzać; pomsta na nieposłuszeństwo; o nieposłuszeństwo (s)karać (4), pochwycon, wygnan, zabić; prze(z) nieposłuszeństwo wydziedziczyć, wygnan; za nieposłuszeństwo dekret, karanie (4), wina (2); nieposłuszeństwem karać (2), obrazić, rozgniewać (2), zgrzeszyć (4).

Wyrażenia: »grzech nieposłuszeństwa« (1): y ten [Faraon] dofyś vdręczenia z ludem fwym miał/ zá grzech niepoślufzeńtwa: iż y thu plagi niefłycháné/ ná ofstatek gárdło dáć muśiał: gdy vtonął ná morzu y z ludem. *BiałKat* 168v.

»upor nieposłuszeństwa« (1): Acz potym ná pokrycie vporu niepoślufzeńtwa fwe⁸⁰/ przyczynj [!] fzukáiąc/ inną fobie wiárę vkwali *SkarJedn* 154.

Szeregi: »grzech a nieposłuszeństwo« (2): Ale iż narod nędzny ludzki/ gdy był odpadł prze grzech á prze niepoślufzeńtwa przodká fwego [...] iuz był przyfzedł w poślufzeńtwa [...] czártá fprofnego. *RejPos* [344], 100v.

»odszczępieństwo i nieposłuszeństwo« (3): Ták fię fkończyło Páńftwo Greckie/ ták fię odfzczępieńtwa y nie poślufzeńtwa ku kościołowi Bożemu zápláćily *SkarJedn* 324, 231, 277. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

bib. »przestępstwo i nieposłuszeństwo« = *transgressio et inoboedientia PolAnt; praevaricatio et inoboedientia Vulg* (4): *BibRadz Hebr* 2/2; Bo ieflic mowá przez Anioły powiedziána bylá trwála: á kázde przeftěpftwo y niepoślufzeńtwa fprawiedliwą záplátę bráło: iákoż my vćieczemy/ tákowego zbáwienia zániedbawfzy? *CzechEp* 115, 281; *WujNT Hebr* 2/2.

»pycha i (a) nieposłuszeństwo« (4): DLabel potym on Anyoł fprofny/ kthory dla pychy á dla niepoślufzeńtwa był ftráczon z niebá *RejZwierc* 2, 2; *SkarKaz* 40a; *SkarKazSej* 687a. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»swawola a nieposłuszeństwo« (1): Skąd fie ty ku niebu prze fwą wołą á niepoślufzeńtwa nádymáć nieprzeftawálf/ y śilá duzf niewinnych gubifz y požyrafz. *PowodPr* 12.

»upadek i nieposłuszeństwo« (1): Iż iako przez iednego człowieká vpadek y niepoślufzeńtwa/ grzech y śmierć wefzlá: ták też záf/ przez iednego człowieká/ łáfká Boża y dar z łáfkí y fprawiedliwość y żywot opłynęlá ná wielu *CzechEp* 294.

»upor i (a) nieposłuszeństwo« [szyk 2:1] (3): *CzechRozm* 31; *SkarJedn* 298; Ale iż niektórzy niepoślufzeńtwa y vporem vwiedzieni [*rebellione aut inoboedientia ducti JanStat* 636] niewiedzieć którym vmyflem od fądu odchodzą po zdániu/ nieczyniáć dofyć zá dług *SarnStat* 798. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»nieposłuszeństwo i wszeteczność« (1): Wfzyfcy fię wolnością śláchecká broniá [...] y poczćiwá á złotá wolność w niepoślufzeńtwa y we wfzeteczność obracáią. *SkarKazSej* 659a.

»nieposłuszeństwo i (a) wykroczenie« = *praevaricatio et inoboedientia Vulg* [szyk 1:1] (2): *Leop Hebr* 2/2; Ale iefliby widziál/ iż z iego niepoślufzeńtwa á wykroczenia s krefu/ fzkodá wielká [...] á požytek bárzo máły [...] thám nie rádżę namniey odstępowáć od páńfkiego rofkazánia *GórnDworz* L4v.

»nieposłuszeństwo albo (leb) występ(ek)« (2): ieslibi ktori Miftrz w Cechu śie skarżil, ná służe leb thowarziíffa swego, o nieposlufteinstwo albo iaki wistemp iego *ListRzeż w.* 34; *GroicPorz* n.

Personifikacje (3): Hárdé niepoślufzeńtwa podle wozá kroczy *KochMRot* Cv; Herezyi mátká nie poślufzeńtwa/ oćiec odstępfstwo y pychá. *SkarKazSej* 687a marg, 687a.

a. praw. *Niestawienie się pozwanego w sądzie, tzw. zaoczność; contumacia JanStat* (17) : *GroicPorz* q2v; O niepoślufzeńtwa, którą kaznią Zyd ma bydz karan. *SarnStat* 254; Iefliżeby záś pozwány

ná Roku łobie náznáczonym nie łtánáł [...] łkázuiemy/ iż zá to niepołłufzeńłtwo pozwány dwiema wołmi zá winę ma byđż karan. *SarnStat* 719; Ná innym mieyfcu *poenam Contumaciae rebellionem* zowie P. Herbórt niepołłufzeńłtwem. *SarnStat* 776, 422.

nieposłuszeństwo czyje [w tym: G sb i pron (8), pron poss (1), ai poss (1)] (10): Iełliby tedy pozwány trzeći raz niełtánáł [...] tákiego troygá iego niepołłufzeńłtwo/ Sędzia go łkaże ná vpad *GroicPorz* q2, p4, qv, aa3v; O niepołłufzeńłtwo y niełtaniu ná Roku powodowéy y pozwánéy łtrony. *SarnStat* 719, 691, 693, 719, 757, 830.

Wyrażenie: »wina nieposłuszeństwa« = *poena contumaciae JanStat* (2): POzwány áby vłzedł záplácaenia winy niepołłufzeńłtwo/ może Rok łobie przewłéc piérwłzy prołtą chorobą. *SarnStat* 825, 634.

Szeregi: »kontumacyja to jest nieposłuszeństwo« (2): ná którym [*roku sądowym*] da zápiłác *Contumacyą*/ tho ielt niepołłufzeńłtwo pozwánego *GroicPorz* qv, aa3v.

»nieposłuszeństwo i niebytność« (1): tedy nic niebacząc ná iego niepołłufzeńłtwo y niebytność [*ipsius contumacia seu absentia JanStat* 545]/ niech bęđdzie połłępowano przeciwo niemu *SarnStat* 757.

Synonimy: *krnqbrność, niekarność, niepokorstwo, niepowolność, nieskarność, niesłuchanie, niestwora, ociętność, swawola, swowolność, upor, uporność; a. kontumacyja.*

Cf **[NIEPOŚLUCHANIE], [NIEPOŚLUSTWO], [NIEPOŚLUSZENIE], NIEPOŚLUSZNOŚĆ, POŚLUSZEŃSTWO**

AK